TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2008 m. spalio 9 d.*

Byloje C-404/07

dėl *Fővárosi Bíróság* (Vengrija) 2007 m. liepos 6 d. Nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2007 m. rugpjūčio 27 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą baudžiamojoje byloje

György Katz

prieš

István Roland Sós

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas A. Rosas, teisėjai J. N. Cunha Rodrigues (pranešėjas), J. Klučka, P. Lindh ir A. Arabadjiev,

* Proceso kalba: vengrų.

generalinė advokatė J. Kokott,
posėdžio sekretorius B. Fülöp, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2008 m. birželio 19 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— G. Katz, atstovaujamo *ügyvéd* L. Kiss,

— I. R. Sós, atstovaujamo *ügyvéd* L. Helmeczy,

— Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos J. Fazekas, R. Somssich ir K. Szíjjártó,

— Austrijos vyriausybės, atstovaujamos E. Riedl,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos R. Troosters ir B. Simon,

susipažinęs su 2008 m. liepos 10 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2001 m. kovo 15 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2001/220/TVR dėl nukentėjusiųjų padėties baudžiamosiose bylose (OL L 82, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 72, toliau – pamatinis sprendimas) 2 ir 3 straipsnių išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant baudžiamąją bylą prieš I. R. Sós, kuriam G. Katz, prokuroro funkcijas perėmęs privatus kaltintojas, pareiškė kaltinimą dėl sukčiavimo.

Teisinis pagrindas

Europos Sąjungos teisė

3 Pagal pamatinio sprendimo ketvirtą konstatuojamąją dalį:

„Valstybės narės turėtų suderinti savo įstatymus ir kitus teisės aktus tiek, kiek reikia, siekiant suteikti nukentėjusiesiems nuo nusikaltimų aukšto lygio apsaugą, kad ir kokioje valstybėje narėje jie būtų.“

4 Pagal pamatinio sprendimo 1 straipsnį:

„a) „nukentėjusysis“ – tai fizinis asmuo, patyręs žalą, įskaitant kūno sužalojimą ar psichinę traumą, emocinį sukrėtimą ar ekonominius nuostolius tiesiogiai dėl veikimo ar neveikimo pažeidžiant valstybės narės baudžiamąjį įstatymą;

<…>“

5 Pamatinio sprendimo 2 straipsnyje įtvirtinta:

„1. Kiekviena valstybė narė užtikrina, kad nukentėjusiesiems priklausytų realus ir prideramas vaidmuo jos baudžiamosios teisės sistemoje. Ji ir toliau visaip stengiasi užtikrinti, kad atliekant procesinius veiksmus nukentėjusieji būtų traktuojami su derama pagarba asmens orumui, ir pripažįsta nukentėjusiųjų teises ir teisėtus interesus, ypač susijusius su baudžiamosios bylos nagrinėjimu.

2. Kiekviena valstybė narė užtikrina, kad nukentėjusieji, kurie yra ypač pažeidžiami, galėtų naudotis konkrečiai nustatyta tvarka, geriausiai atitinkančia jų padėtį.“

6 Pamatinio sprendimo 3 straipsnyje numatyta:

„Kiekviena valstybė narė atliekant procesinius veiksmus garantuoja nukentėjusiesiems galimybę būti išklausytiems ir duoti parodymus.

Kiekviena valstybė narė imasi atitinkamų priemonių siekdama užtikrinti, kad jos valdžios institucijos apklaustų nukentėjusiuosius tik tiek, kiek reikia baudžiamosios bylos nagrinėjimui.“

7 Remiantis pamatinio sprendimo 5 straipsniu:

„Kiekviena valstybė narė teismo proceso liudytojų ar dalyvių statusą turinčių nukentėjusiųjų atžvilgiu imasi priemonių, reikalingų kiek įmanoma sumažinti informavimo sunkumus, susijusius su atitinkamų tos baudžiamosios bylos nagrinėjimo veiksmų supratimu ir dalyvavimu juose, tokiu mastu, kad šios priemonės prilygtų priemonėms, kurių ji imasi teisiamojo atžvilgiu.“

8 Pamatinio sprendimo 7 straipsnyje nustatyta:

„Kiekviena valstybė narė pagal taikytinas nacionalinės teisės nuostatas dalyvių arba liudytojų statusą turintiems nukentėjusiesiems suteikia galimybę, kad jiems būtų apmokėtos dėl jų teisėto dalyvavimo baudžiamosios bylos nagrinėjime patirtos išlaidos.“

9 Iš Informacijos apie Prancūzijos Respublikos ir Vengrijos Respublikos deklaracijas dėl Teisingumo Teismo jurisdikcijos priimti prejudicinius sprendimus dėl Europos Sąjungos sutarties 35 straipsnyje nurodytų teisės aktų pripažinimo (Pataisytas vertimas), 2005 m. gruodžio 14 d. paskelbtos *Europos Bendrijų oficialiajame leidinyje* (OL L 327, p. 19), matyti, jog pagal ES 35 straipsnio 2 dalį Vengrijos Respublika pareiškė, kad ji pripažįsta Europos Bendrijų Teisingumo Teismo jurisdikciją pagal ES 35 straipsnio 3 dalies a punkto nuostatas.

10 Tačiau pagal 2003 m. gegužės 15 d. Vengrijos vyriausybės sprendimą (*kormányhatározat*) 2088/2003 (V. 15.) dėl deklaracijos, susijusios su prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikimo procedūra, „Vengrijos Respublika pagal ES 35 straipsnio 2 dalį

pripažino Europos Bendrijų Teisingumo Teismo jurisdikciją pagal ES 35 straipsnio 3 dalies b punkto nuostatas“.

11 Iš Informacijos apie Vengrijos Respublikos, Latvijos Respublikos, Lietuvos Respublikos ir Slovėnijos Respublikos deklaracijas dėl Teisingumo Teismo jurisdikcijos priimti prejudicinius sprendimus dėl Europos Sąjungos sutarties 35 straipsnyje nurodytų teisės aktų pripažinimo (Pataisytas vertimas), 2008 m. kovo 14 d. paskelbtos *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* (OL L 70, p. 23), matyti, jog Vengrijos Respublika atsiėmė ankstesnę deklaraciją ir „pareiškė, kad ji pripažįsta Europos Bendrijų Teisingumo Teismo jurisdikciją pagal Europos Sąjungos sutarties 35 straipsnio 2 dalies ir 3 dalies b punkto nuostatas“.

Nacionalinės teisės aktai

12 1998 m. Baudžiamojo proceso įstatymo XIX (*Büntetőeljárásról szóló 1998 évi XIX. törvény*) 28 straipsnio 7 dalyje numatyta:

„Laikydamasis šiame įstatyme įtvirtintų sąlygų prokuroras pradeda baudžiamąjį persekiojimą ir, išskyrus privataus kaltintojo ar prokuroro funkcijas perėmusio privataus kaltintojo atvejus, iškelia baudžiamąsias bylas teisme arba priima sprendimą nagrinėti bylą pagal tarpininkavimo procedūrą, sustabdyti baudžiamuosius persekiojimus ar pareikšti kaltinimus tik dėl dalies nusikalstamų veikų. Prokuroras gali nepareikšti kaltinimų arba juos pakeisti. Jis gali išnagrinėti bylos medžiagą vykstant teismo procesui. Jis turi teisę pateikti prašymus dėl bet kokio klausimo, iškelto per teisme nagrinėjamą procesą.“

13 To paties įstatymo 31 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Prokuroro funkcijų baudžiamojoje byloje vykdyti negali:

<…>

b) asmuo, kuris į procesą įstoja ar buvo įstojęs <…> kaip nukentėjusysis, kaip privatus kaltintojas, kaip prokuroro funkcijas perėmęs privatus kaltintojas, kaip civilinis ieškovas, skundą pateikęs asmuo arba kaip šių asmenų atstovas ar kaip su kuriuo nors iš išvardytų asmenų giminystės ryšiais susijęs asmuo;

c) asmuo, kuris į procesą įstoja ar buvo įstojęs kaip liudytojas ar ekspertas ar specialistas;

<…>“.

14 Šio įstatymo 51 straipsnio 1 dalyje nukentėjusysis apibrėžiamas kaip asmuo, kurio teisės ar teisėti interesai įvykdžius nusikalstamą veiką buvo pažeisti ar jiems kilo pavojus. Pagal to paties straipsnio 2 dalį nukentėjusysis turi teisę:

„a) dalyvauti atliekant procesinius veiksmus bei nagrinėti su juo susijusius procesinius dokumentus, nebent šiame įstatyme būtų numatyta kitaip;

b) teikti pasiūlymus ir pastabas bet kurioje proceso stadijoje;

c) gauti iš teismo, prokuratūros ir tyrimą atliekančios įstaigos visą su jo procesinėmis teisėmis ir pareigomis susijusią informaciją;

d) pasinaudoti visomis teisių gynimo priemonėmis šiame įstatyme numatytais atvejais.“

15 Pagal 1998 m. Įstatymo Nr. XIX 53 straipsnio 1 dalį:

„Nukentėjusysis gali tapti prokuroro funkcijas perėmusiu privačiu kaltintoju, jeigu:

a) prokuroras arba tyrimą vykdžiusi institucija priėmė nutarimą palikti skundą nenagrinėtą arba nutraukti tyrimą;

b) prokuroras pareiškė kaltinimus tik dėl dalies nusikalstamų veikų;

c) prokuroras nepareiškė kaltinimų;

d) atlikus tyrimą prokuroras nenustatė nusikalstamos veikos, pagrindžiančios viešojo kaltinimo pateikimą, todėl kaltinimų nepareiškė, arba atlikus tyrimą privataus kaltinimo byloje – nusprendė pats nepareikšti kaltinimų;

e) prokuroras atsiėmė kaltinimus vykstant procesui, nes, jo manymu, nusikalstama veika nepagrindė viešojo kaltinimo pateikimo.“

16 Minėto įstatymo 236 straipsnyje įtvirtinta:

„Nebent įstatyme būtų numatyta kitaip, prokuroro funkcijas perėmęs privatus kaltintojas vykstant teismo procesui naudojasi prokurorui suteiktomis teisėmis, įskaitant teisę pateikti prašymus taikyti kaltinamajam ribojančias priemones, iš jo atimant laisvę arba ją suvaržant. Prokuroro funkcijas perėmęs privatus kaltintojas negali reikalauti, kad iš įtariamojo būtų atimtos jo turimos tėvų teisės.“

17 To paties įstatymo 343 straipsnio 5 dalyje numatyta:

„Prokuroro funkcijas perėmęs privatus kaltintojas negali išplėsti kaltinimų apimties.“

Faktinės aplinkybės ir prejudicinis klausimas

18 Pagal G. Katz, prokuroro funkcijas perėmusio privataus kaltintojo, skundą *Fővárosi Bíróság* (Budapešto teismas) iškeltoje baudžiamojoje byloje prieš I. R. Sós šis kaltinimas sukčiavimu pagal Vengrijos baudžiamojo kodekso (*Büntető törvénykönyv*) 318 straipsnio 1 dalį, sukėlusiu G. Katz didelę žalą šio straipsnio 6 dalies a punkto prasme. Minėta byla iškelta po to, kai prokuroras nusprendė, kad šioje byloje reikia tyrimą nutraukti.

19 Prokuroro funkcijas perėmusio privataus kaltintojo pareikštas viešasis kaltinimas yra ypatingas būdas pareikšti viešąjį kaltinimą, numatytas Vengrijos baudžiamojo proceso nuostatose. Be prokuroro pareiškiamų kaltinimų, Vengrijos teisėje numatyta galimybė nukentėjusiesiems nuo tam tikrų baudžiamųjų nusižengimų pareikšti ir palaikyti kaltinimus: t. y. „privatus kaltinimas“ (*magánvád*). Toks „privataus kaltinimo procesas, kuriame nukentėjusysis perima prokuroro funkcijas“, kaip antai pagrindinėje byloje, yra trečiasis viešojo kaltinimo būdas, leidžiantis nukentėjusiajam nuo nusikalstamos veikos dalyvauti procese, jeigu prokuroras atsiima pareikštus kaltinimus. Privataus kaltinimo procesas ir privataus kaltinimo procesas, kuriame nukentėjusysis perima prokuroro funkcijas, neturėtų būti painiojamas su civilinio ieškinio pareiškimu.

20 *Fővárosi Bíróság* atmetė G. Katz prašymą būti iškviestam kaip nukentėjusysis ir išklausytam kaip liudytojas per aptariamą privataus kaltinimo procesą, kuriame nukentėjusysis perima prokuroro funkcijas; teismas priėmė sprendimą dėl įrodymų tyrimo ir užbaigė šią stadiją.

21 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo posėdyje G. Katz nurodė, kad atsisakęs kaip liudytoją išklausyti nukentėjusįjį, kuris taip pat yra ir kaltintojas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažeidė 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytoje Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje (toliau – EŽTK) įtvirtintus teisingo proceso ir šalių kovos priemonių lygybės principus. Be to, jis nurodė, kad vykstant tyrimui patyrė žalą, nes tyrimą vykdžiusi įstaiga nevykdė savo pareigos ištirti faktines aplinkybes, ir kad būtent prokuroro funkcijas perėmusio

privataus kaltintojo teisiniu institutu siekiama šią įstaigą pakeisti tam, kad dėl nukentėjusiojo, šiam dalyvaujant asmeniškai, parodymų būtų nustatyta tiesa ir jam būtų atlyginta už patirtą žalą. G. Katz teigimu, priešingu atveju nukentėjusysis atsidurtų nepalankesnėje padėtyje, palyginti su kaltinamuoju.

22 Per vėlesnį šio teismo posėdį, įvykusį 2007 m. liepos 6 d., šis teismas nusprendė atnaujinti įrodymų tyrimo stadiją. Jis pažymėjo, kad nors 1998 m. Įstatymo Nr. XIX 236 straipsniu panaikintas draudimas, jog prokuroro funkcijas perėmęs privatus kaltintojas ir prokuroras būtų tas pats asmuo, jokia kita to paties įstatymo nuostata nenukrypsta nuo minėto įstatymo 31 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto draudimo, pagal kurį liudytojas ir prokuroras būtų tas pats asmuo. *Fővárosi Bíróság* iš to padarė išvadą, kad tokiame baudžiamajame procese prokuroro funkcijas perėmęs privatus kaltintojas negali būti išklausytas kaip liudytojas. Kalbant apie privataus kaltinimo procesą, kuriame nukentėjusysis perima prokuroro funkcijas, aptariamame įstatyme yra aiški nuostata, pagal kurią privatus kaltintojas gali būti išklausytas kaip liudytojas. Net jei privataus kaltinimo procesas ir privataus kaltinimo procesas, kuriame nukentėjusysis perima prokuroro funkcijas, neabejotinai yra panašūs, vis dėlto niekaip negalima taikyti tokių pačių taisyklių šiems dviem skirtingiems procesams, nes nėra nukreipiančių nuostatų.

23 *Fővárosi Bíróság* nurodo, kad net pats Vengrijos įstatymų leidėjas pripažįsta, jog prokuroro funkcijas perėmusio privataus kaltintojo institutas yra svarbi priemonė, kuria galima ištaisyti valdžios institucijų neveikimą. Taip pat neabejotina, kad šiuo teisiniu institutu nukentėjusiajam suteikiama reali galimybė reikalauti, kad per teisiškai privalomą procedūrą teismas priimtų sprendimą. Vis dėlto tai padaryti gali būti sunku arba netgi neįmanoma, jeigu prokuroro funkcijas perėmęs privatus kaltintojas negalėtų būti išklausytas kaip liudytojas arba pateikti įrodymų asmeniškai duodamas parodymus, nepaisant to, kad dažniausiai būtent nukentėjusysis geriausiai žino reikiamas įrodyti faktines aplinkybes.

24 Vis dėlto reikia pripažinti, kad prokuroro funkcijas perėmęs privatus kaltintojas, naudodamasis prokurorui suteiktomis teisėmis, turi pakankamai plačias teises.

Turėdamas teisę teikti prašymus jis gali tiesiogiai pateikti įrodymus. Be to, jis turi teisę pateikti pastabas.

25 *Fővárosi Bíróság* dvejoja dėl sąvokų „realus ir prideramas“ nukentėjusiųjų vaidmuo ir nukentėjusiųjų „galimybės“ „atliekant procesinius veiksmus <…> būti išklausytiems ir duoti parodymus“, atitinkamai įtvirtintų pamatinio sprendimo 2 ir 3 straipsniuose, apimties ir kelia klausimą, ar į jas reikia įtraukti galimybę nacionaliniam teismui išklausyti nukentėjusįjį nuo nusikalstamos veikos kaip liudytoją procese, kuriame jis dalyvauja kaip prokuroro funkcijas perėmęs privatus kaltintojas.

26 Šiomis aplinkybėmis *Fővárosi Bíróság*, priimantis sprendimą pirmąja instancija, nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokį prejudicinį klausimą:

„Ar <…> pamatinio sprendimo <…> 2 ir 3 straipsnius reikia aiškinti taip, kad nacionalinis teismas privalo užtikrinti nukentėjusiajam nuo nusikalstamos veikos galimybę būti išklausytam kaip liudytojui ir baudžiamajame procese, kuriame jis dalyvauja kaip prokuroro funkcijas perėmęs privatus kaltintojas?“

Dėl priimtinumo

27 Kaip matyti iš šio sprendimo 10 punkto, 2003 m. gegužės 15 d. Vyriausybės sprendimu 2088/2003 Vengrijos Respublika nurodė pripažįstanti Teisingumo Teismo jurisdikciją dėl ES 35 straipsnyje numatytų aktų teisėtumo ir išaiškinimo šio straipsnio 3 dalies b punkte numatytomis sąlygomis. Neabejotina, kad ši nutartis dėl prašymo

priimti prejudicinį sprendimą pateikta remiantis šia deklaracija, nes *Fővárosi Bíróság* yra teismas, turintis teisę kreiptis į Teisingumo Teismą pagal ES 35 straipsnį.

28 Vis dėlto Vengrijos vyriausybė mano, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą nepriimtinas, nes jis yra hipotetinis. *Fővárosi Bíróság* klaidingai tvirtina, kad Vengrijos teisė baudžiamajame procese neleidžia prokuroro funkcijas perėmusiam privačiam kaltintojui būti išklausytam kaip liudytojui. Savo teiginiui pagrįsti ši vyriausybė, be kita ko, nurodo 2007 gegužės 14 d. *Legfelsöbb Bíróság* (Aukščiausiasis teismas) Baudžiamųjų bylų skyriaus nuomonę Nr. 4/2007, kurioje jis tvirtina, kad „nėra teisinių kliūčių baudžiamajame procese apklausti prokuroro funkcijas perėmusio privataus kaltintojo kaip liudytojo“. G. Katz taip pat mano, kad nėra jokios abejonės, jog pagal Vengrijos teisę prokuroro funkcijas perėmusiam privačiam kaltintojui leidžiama būti išklausytam kaip liudytojui baudžiamajame procese.

29 Reikia priminti, kad pagal ES 46 straipsnio b punktą EB sutarties nuostatos dėl Teisingumo Teismo įgaliojimų ir jų vykdymo, įskaitant ir EB 234 straipsnį, taikomos VI antraštinės dalies nuostatoms, atsižvelgiant į ES 35 straipsnyje numatytas sąlygas. Iš to matyti, kad EB 234 straipsnyje numatytą sistemą siekiama taikyti Teisingumo Teismo jurisdikcijai, susijusiai su prejudicinių sprendimų priėmimu, pagal ES 35 straipsnį, atsižvelgiant į šioje nuostatoje numatytas sąlygas (žr., be kita ko, 2008 m. rugpjūčio 12 d. Sprendimo *Santesteban Goicoechea*, C-296/08 PPU, Rink. p. I-6307, 36 punktą ir nurodytą teismo praktiką).

30 Kaip ir EB 234 straipsnyje, ES 35 straipsnyje numatyta, kad kreiptis į Teisingumo Teismą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo galima tik su sąlyga, kad nacionalinis teismas „mano, jog tą klausimą būtina išspręsti, kad būtų galima priimti sprendimą“, todėl Teisingumo Teismo praktika, susijusi su prejudicinių klausimų, pateiktų pagal EB 234 straipsnį, priimtinumu, iš principo yra taikytina ir pagal ES 35 straipsnį Teisingumo Teismui pateiktiems prašymams dėl prejudicinio sprendimo priėmimo (žr., be kita ko, 2007 m. birželio 28 d. Sprendimo *Dell'Orto*, C-467/05, Rink. p. I-5557, 39 punktą ir nurodytą teismo praktiką).

31 Iš to išplaukia, kad svarbumo prezumpcijos, taikytinos nacionalinių teismų pateikiamiems prejudiciniams klausimams, gali būti nesilaikoma tik išimtiniais atvejais, jeigu paaiškėja, kad prašomas Bendrijos teisės aiškinimas akivaizdžiai nesusijęs su pagrindinės bylos faktais arba dalyku, jeigu problema hipotetinė arba jeigu Teisingumo Teismas neturi faktinės ir teisinės informacijos, kad galėtų naudingai atsakyti į jam pateiktus klausimus. Išskyrus šiuos atvejus, Teisingumo Teismas iš principo privalo atsakyti į prejudicinius klausimus dėl ES 35 straipsnio 1 dalyje numatytų aktų išaiškinimo (minėto sprendimo *Dell'Orto* 40 punktas ir nurodyta teismo praktika).

32 Kaip matyti iš šio sprendimo 18–25 punktų, nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikiamos pagrindinės bylos faktinės aplinkybės bei tiesiogiai susijusios taikytinos nacionalinės teisės nuostatos ir paaiškinamos priežastys, dėl kurių prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo išaiškinti pamatinį sprendimą, taip pat nurodomas ryšys tarp šio pamatinio sprendimo ir šiuo atveju taikytinų nacionalinės teisės aktų.

33 Priešingai nei tvirtina Vengrijos vyriausybė, nėra akivaizdu, kad pagrindinėje byloje keliama problema yra hipotetinė, nes taip būtų tik tada, jeigu būtų žinoma, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas atmetė G. Katz prašymą būti išklausytam kaip liudytojui per tokį, kaip antai pagrindinėje byloje, privataus kaltinimo procesą, kuriame nukentėjusysis perima prokuroro funkcijas, dėl to, kad esant tokiai situacijai Vengrijos teisėje tokia teisė nėra aiškiai numatyta.

34 Dėl likusios dalies reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismas, nagrinėdamas prašymą priimti prejudicinį sprendimą, neprivalo aiškinti nacionalinių nuostatų ir nuspręsti dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateikto jų aiškinimo teisingumo (dėl EB 234 straipsnio žr., be kita ko, 2008 m. vasario 14 d. Sprendimo *Dynamic Medien*, C-244/06, Rink. p. I-505, 19 punktą).

35 Todėl reikia atsakyti į prejudicinį klausimą.

36 Tačiau nereikia patenkinti G. Katz prašymo, kuriuo siekiama, kad Teisingumo Teismas išplėstų pateiktą klausimą ir išnagrinėtų, ar pamatiniu sprendimu reikalaujama, kad tam tikri prokurorui Vengrijos teisėje suteikti tyrimo įgaliojimai būtų suteikti ir prokuroro funkcijas perėmusiam privačiam kaltintojui.

37 Iš tikrųjų pagal ES 35 straipsnį į Teisingumo Teismą turi kreiptis ne šalys pagrindinėje byloje, o nacionalinis teismas. Tik nacionalinis teismas gali nuspręsti, kokius klausimus reikia pateikti Teisingumo Teismui, ir šalys negali pakeisti klausimų turinio (žr. minėto sprendimo *Santesteban Goicoechea* 46 punktą).

38 Be to, atsakymo į G. Katz pateiktus klausimus pateikimas būtų nesuderinamas su ES 35 straipsniu Teisingumo Teismui suteiktu vaidmeniu bei su Teisingumo Teismo pareiga užtikrinti valstybių narių vyriausybėms ir suinteresuotosioms šalims galimybę pateikti pastabas pagal Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnį, atsižvelgiant į tai, kad pagal šią nuostatą suinteresuotosioms šalims pranešama tik apie sprendimus dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą (žr. minėto sprendimo *Santesteban Goicoechea* 47 punktą).

Dėl prejudicinio klausimo

39 Yra žinoma, kad toks asmuo, šiuo atveju G. Katz, yra nukentėjusysis pamatinio sprendimo 1 straipsnio a punkto prasme, o pagal šią nuostatą nukentėjusysis yra fizinis asmuo, patyręs žalą tiesiogiai dėl veikimo ar neveikimo pažeidžiant valstybės narės baudžiamąjį įstatymą.

40 Kaip matyti iš pamatinio sprendimo 5 ir 7 straipsnių, jame aptariama nukentėjusiųjų, veikiančių kaip liudytojai ar kiti proceso dalyviai, padėtis.

41 Tokioje pamatinio sprendimo nuostatoje nesiekiama iš jo taikymo srities pašalinti padėties, kai per baudžiamąjį procesą toks nukentėjusysis, kaip antai pagrindinėje byloje, vietoj prokuroro įgyvendina kaltintojo funkcijas.

42 Iš pamatinio sprendimo ketvirtos konstatuojamosios dalies matyti, kad nukentėjusiesiems nuo nusikalstamos veikos reikia suteikti aukšto lygio apsaugą.

43 Pagal pamatinio sprendimo 2 straipsnio 1 dalį valstybės narės užtikrina, kad nukentėjusiesiems priklausytų realus ir prideramas vaidmuo jų baudžiamosios teisės sistemoje, ir pripažįsta nukentėjusiųjų teises ir teisėtus interesus, ypač susijusius su baudžiamosios bylos nagrinėjimu.

44 Pamatinio sprendimo 3 straipsnio 1 dalyje plačiąja prasme numatyta, kad atliekant procesinius veiksmus valstybės narės garantuoja nukentėjusiesiems galimybę būti išklausytiems ir duoti parodymus.

45 Todėl nors nukentėjusysis, turintis prokuroro funkcijas perėmusio privataus kaltintojo statusą, gali reikalauti teisės pasinaudoti pamatiniame sprendime numatytu nukentėjusiojo statusu, vis dėlto nei jo 3 straipsnio 1 dalyje, nei jokioje kitoje pamatinio sprendimo nuostatoje nepateikta paaiškinimų apie parodymų davimo tvarką, taikytiną nukentėjusiesiems per baudžiamąjį procesą.

46 Todėl reikia konstatuoti, kad nors pamatiniame sprendime ir nustatyta pareiga valstybėms narėms, pirma, užtikrinti nukentėjusiesiems aukšto lygio apsaugą ir realų bei prideramą vaidmenį jų baudžiamosios teisės sistemoje ir, antra, pripažinti jų teises ir teisėtus interesus bei užtikrinti, kad jie galėtų būti išklausyti ir duoti parodymus, vis dėlto nacionalinės valdžios institucijoms paliekama didelė diskrecija dėl konkrečios šių tikslų įgyvendinimo tvarkos.

47 Vis dėlto esant tikimybei, kad pamatinio sprendimo 3 straipsnio 1 dalis neteks didžiosios dalies savo veiksmingumo ir bus pažeistos jo 2 straipsnio 1 dalyje numatytos pareigos, šiose nuostatose bet kuriuo atveju numatyta, kad nukentėjusysis gali duoti parodymus vykstant baudžiamajam procesui ir kad į juos gali būti atsižvelgta kaip į įrodymą.

48 Taip pat reikia pridurti, kad pamatinis sprendimas privalo būti aiškinamas atsižvelgiant į pagrindines teises, iš kurių ypač pažymėtina teisė į teisingą bylos nagrinėjimą, numatyta EŽTK 6 straipsnyje (žr., be kita ko, 2005 m. birželio 16 d. Sprendimo *Pupino*, C-105/03, Rink. p. I-5285, 59 punktą).

49 Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui konkrečiau reikia užtikrinti, kad įrodymų rinkimas per baudžiamąjį procesą, vertinamas bendrai, nepažeidžia proceso teisingumo EŽTK 6 straipsnio, kaip jį išaiškino Europos žmogaus teisių teismas, prasme (žr., be kita ko, 2003 m. balandžio 10 d. Sprendimo *Steffensen*, C-276/01, Rink. p. I-3735, 76 punktą ir minėto sprendimo *Pupino* 60 punktą).

50 Tokiomis aplinkybėmis į pateiktą klausimą reikia atsakyti, jog pamatinio sprendimo 2 ir 3 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad nacionalinis teismas neprivalo nukentėjusiajam nuo nusikalstamos veikos užtikrinti galimybę būti išklausytam kaip liudytojui baudžiamajame procese, kuriame jis dalyvauja kaip prokuroro funkcijas perėmęs privatus kaltintojas, kaip antai vykstančiame pagrindinėje byloje. Vis dėlto, nesant

tokios galimybės, nukentėjusysis turi galėti pateikti parodymus ir į juos gali būti atsižvelgta kaip į įrodymą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

51 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

2001 m. kovo 15 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2001/220/TVR dėl nukentėjusiųjų padėties baudžiamosiose bylose 2 ir 3 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad nacionalinis teismas neprivalo užtikrinti nukentėjusiajam nuo nusikalstamos veikos galimybę būti išklausytam kaip liudytojui baudžiamajame procese, kuriame jis dalyvauja kaip prokuroro funkcijas perėmęs privatus kaltintojas, kaip antai vykstančiame pagrindinėje byloje. Vis dėlto, nesant tokios galimybės, nukentėjusysis turi galėti pateikti parodymus ir į juos gali būti atsižvelgta kaip į įrodymą.

Parašai.